

230. Van Dale, de letter A (4)

1. Pas op voor de bordercollie, die zwart-witte herdershond, oorspronkelijk gefokt in het Engels-Schotse grensgebied. De protestanten doen vaak badinerend over kindjewiegen, de nachtmis met kerst. Voor de rooms-katholieken is het de kinderviering rond de kerststal op eerste of tweede kerstdag. Met een asdic kun je geen asdiktes meten, het is geen asdiktemeter. Gisteren plootten zij de schapenvellen. Hij verloochende zijn geplogenheden niet, maar placht de plaggen schuin af te steken, waartegen Het Zeeuws Landschap lijdelijk verzet pleegde.

2. De ex-heks was geïmponeerd door het haantjesgedrag en de spierballentaal van haar sexy pooier (souteneur, in het Bargoens: mietnasser), die haar als prostituee seks liet bedrijven, in het bijzijn van een gekooide ekster, met zijn vriend, een ex-ster en prostitué. Asjoera (Jaarboek 2009) is de herdenkings- en vastendag op de 10e (tiende) dag van de 1e (eerste) maand van de islamitische kalender, waarop soennieten de uittocht van Mozes uit Egypte en sjieten de dood van Imam Hoessein herdenken. Alizarien en alizarine zijn synoniemen. Alkana is een altijdgroene struik.

3. Ik kom zojuist uit het shoppingcenter. Het alkaliveldspaat is orthoklaas. Het giftige alkaloïde zit onder meer in: cocaïne, morfine, strychnine en kinine. Alkoxy is een van de eenwaardige zuurstofhoudende alifatische radicalen. De Alkmaarse duim is kleiner dan de Engelse, de inch. Het allantoïs is de embryonale urineblaas. Muziek alla breve is in 2/2-maat. Allee, niet zeuren alsjebliëft! Een alleensprekende rechter is een unus iudex. Krijg jij ook de alleenstaandeouderkorting? Rome beschouwt zich als de Alleenzaligmakende Kerk.

4. Zij kon niet tegen het alleen-zijn (alleingang, solisme) en koos voor het samen zijn; dat leidde zelfs tot een samenzijn en dat was geen allehensje, allejesus nog an toe. De strijdkreet van de Drie Musketers was: één voor allen, allen voor één. De voormalige Portugese koningen mochten zich van paus Benedictus XIV Allergetrouwste Zoon der Kerk noemen. Evenzo mochten de voormalige Portugese koningen zich van paus Paulus II Zijne Allerchristelijkste Majesteit noemen. Het was de aller-allereerste keer, maar het ging alleraardigst. Allerheiligen valt op de allerheiligendag, 1 november. Van Maastricht tot Allerheiligen is van Aken tot Pasen. De Allerheiligenvloed was in november 1570.

5. Het Allerheiligste is het binnenste gedeelte van de tempel te Jeruzalem, maar ook de hostie. De Allerheiligste Vader is de paus, maar het Allerheiligste Wezen is God, de Allerhoogste. Allerkinderen valt op de allerkinderendag, net zo valt Allerzielen op allerzielendag. Maria is de Allerreinste Moeder. Het allervolmaakst gebed is het Onzevader. De alles-of-nietspoging (Jaarboek 2007) was allesbehalve succesvol. De vorst bezat alles behalve het vetorecht. Met de alleterreinwagen (allterrainbike, mountainbike, ATB) reed ik door het allesinclusiefparadijs. Allfinanz is gelijk aan bancassurance.

6. Je hebt de Triple, de Quadruple en de Heilige Alliantie. De bezorging was bij de all-inprijs (de prijs was all-in) van het allinsonbrood inbegrepen. Bij alloceren is sprake van allocatie. Alle allo's komen uit Allochtonië (Jaarboek 2008). Wanneer traden het alltime low en het alltime high nu precies op? Dat je allrisk verzekerd bent, is all right. De (het) allspice is het piment (jamaicapeper). De allseasoncoating zorgde voor allweatherkleding. Moet je een allumeuse nu een aansteekster of een aanstookster noemen? Op dezelfde toon is all'unisono. De almaviva is een wijde, lange mantel. De Leidse Alma Mater is niet zomaar een alma mater, nee, het is de Leidse Universiteit. De aloenaloen is een ruim vierkant grasplein. Hij droeg zijn alohashirt alogisch achterstevoren. De alpenanemoon en -azalea vind je in de Alpen.

7. Ook de alpenherfsttijloos vindt ge in het Alpengebied. Het Alpentoeerisme is gericht op Alpentoppen, Alpenpassen en alpineskiën. Bij al rovescio moet je de muziek achterstevoren spelen. ALS is de

amyotrofische laterale sclerose, een dodelijke spierziekte. Al secco (a secco) is op een droge ondergrond geschilderd, in tegenstelling tot al fresco. De alstroemeria is de incalculatie. Het Altaar is een sterrenbeeld. Doe dat alstu (Jaarboek 2007) niet. De ciborie is een altaarkelk. Een alt-a-hypotheek (Jaarboek 2009) is een vreemd fenomeen. Een alta mente repostum geheim (dat is zo een pico bello schrijfwijze) wordt diep in de ziel bewaard. De alta moda is de haute couture. De alt.country is moderne muziek. Mijn alter ego (alter idem) deed het.

8. Een alterneut is een alternatieve genezer. Alkannarood is alkannine. Allel is allelomorf (iets met genen...). Was men toen al in de allerdoorluchtigste republiek Venetië geweest? Alloferine is een spierverslappend middel, stanazolol is juist spierversterkend, tot de anabole steroïden behorend en in de sport verboden. De althea is de zeemaluwe (heemst). Alto's zijn vaak lid van D66. Bang voor de overheid? Zet dan je aluhoedje (Jaarboek 2010) maar op! De ziekte van Alzheimer is preseniele dementie, ook alzheimer genoemd. De dokter heeft dan een alzheimerdiagnose (Jaarboek 2007) gesteld. De ama's doken naar parels. De afkorting am staat voor Armenië (internetadres) en attometer, de afkorting AM daarentegen voor Armenië (landcode) en amplitudemodulatie. Amahs zijn au pairs afkomstig uit een lagelonenland.

9. De stad werd à main armée ingenomen. Top-down is a majore ad minus, bottom-up is a minore ad majus. Als je amandelontsteking hebt, is dat tonsillitis. Amantes amentes en niet elke amant de coeur is een amant attitré. De amanuensis verschalkte graag een amarettikoekje (Jaarboek 2007). De amarillokoker diende als amariljetje. De amaryllis moet je niet met poedervormig amaril bestrooien. Met Nieuwjaar drinken Japanners amasake (Jaarboek 2008). Amaxofobie is wagenvrees. Sommige dames waren in amazonekostuum. De AMB is in Nederland de (r.-k.-kritische) [èr-kaa-krietiese] Acht Meibeweging. Zijn stiel (metier) was koekenbakker.

10. Witte amber is spermaceti, gele amber succiniet en in de betekenis 'hars met aangename geur' is amber ook storax. De ambient is psychedelische housemuziek zonder beat. Is 'parterretrap' ook een ambigram? Met amblyopie heb je een lui oog. Het is een gratis gratuiteit te denken dat alles ambigue ambiguiteit is. De ambrosiaanse hymnen zijn voorgregoriaanse kerkgezangen. Dat stuk was in het ambtenarees (ambtenarenlatijn) gesteld. Hij deed het ambtshalve (ex officio, ex professo). Ambulacrale voetjes zijn wandelvoetjes van stekelhuidigen. Ambushmarketing vind je rond een door de concurrent gesponsord evenement.

11. De dram komt uit Armenië en heeft de aanduiding AMD. De afkorting A.M.D.G staat voor 'ad majorem Dei gloriam' (tot meerdere ere Gods). De ame [aa-èm-ee] is de atomaire massa-eenheid. Een âme de boue (letterlijk: slikziel) is een verachtelijk wezen. Een amelanchier is een krentenboompje. Zij leefden a mensa et toro, van tafel en bed gescheiden. Amentia komt het meest voor als kraambedpsychose. American's Creed is het Amerikaanse credo: een regering van het volk, door het volk, voor het volk. Een amerikaan kan een schip, een effect, tabak, een eik, wittebrood of een auto zijn. Het amerikaans staat voor de duurste merken sumatratobak.

12. Een amerikaantje is een pilsje gemengd met limonade. De Amersfoorder (het amersfoort) is inlandse tabak. Het amethisten hangcollier blonk à merveille. Een amfibrachys bestaat uit amfibrachen. Dit geschenk werd je amicitiae causa (uit vriendschap) amica manu (door vriendenhand, afkorting: a.m.) bezorgd. Een amfitryon is een gulle gastheer. Amfoliet is ook zwitserion. Het Amhaars spreken ze in Ethiopië. Aminfluoride beschermt tegen tandcariës. In de amigocratie vond je veel amici humani generis (allemansvrienden).

Rein Leentfaar